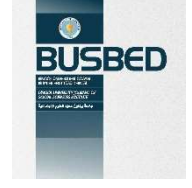

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 30.05.2022
Kabul Tarihi : 04.04.2023

 <https://doi.org/10.29029/busbed.1123180>

ÖĞRETMEN ADAYLARININ KOPYA ÇEKME DAVRANIŞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Azmi TÜRKAN¹, Nuri TÜRK², Muhittin ÖZDEMİR³

ÖZ

Eğitim öğretim faaliyetlerinde ahlaki ve etik değerlerin kimi zaman göz ardı edildiği durumlar ile karşılaşılabilir. Bu davranışlardan biri olan kopya çekme, eğitsel süreçler içinde öğrencilerin gerçekleştirdiği etik ve ahlaki olmayan davranışlar içerisinde ele alınabilir. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının kopya çekme davranışına yönelik görüşlerinin öğrenci, öğretmen ve gözetmenin görevini icra etmesi açısından incelenmesi ve kopya çekme nedenlerinin belirlenmesidir. Ayrıca öğretmen adaylarının, kopya çekme davranışını etik ve ahlaki değerler bağlamında nasıl değerlendirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş 28 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu araştırmanın ölçütü, öğretmen eğitiminde lisans eğitim seviyesinde Eğitimde Ahlak ve Etik dersini almak olarak belirlenmiştir. Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nvivo nitel analiz programında veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerinin akademik, duygusal ve sistemsel nedenlerden ötürü kopya çektiklerini göstermektedir. Katılımcılar kopya çekme davranışını değerler açısından değerlendirirken danışman, öğrenci ve öğretmen bağlamında ele almışlardır.

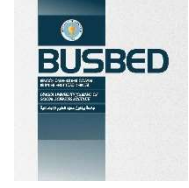
Anahtar Kelimeler: Kopya çekme, Ahlak, Etik, Öğretmen adayı, Nitel araştırma

¹ Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, azmiturkan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2546-5122>

² Arş. Gör., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nuri.turk@siirt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7059-9528>

³ Arş. Gör., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mozdemir002@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0125-1568>

Article Type : Research Article
Date Received : 30.05.2022
Date Accepted : 04.04.2023

<https://doi.org/10.29029/busbed.1123180>

EXAMINATION OF PRE-SERVICE TEACHERS' VIEWS ON CHEATING BEHAVIOR

Azmi TÜRKAN¹, Nuri TÜRK², Muhittin ÖZDEMİR³

ABSTRACT

It is known that moral and ethical values are sometimes ignored in educational activities. Cheating, which is one of these behaviors, can be handled within the ethical and unethical behaviors of students in the educational process. The purpose of this research is to examine the views of pre-service teachers about cheating behavior in the context of students, teachers and supervisors and to determine the reasons for cheating. In addition, it was tried to determine how pre-service teachers evaluated cheating behavior in the context of ethical and moral values. Phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The sample of the study consisted of 28 pre-service teacher determined by criterion sampling, one of the purposive sampling methods. The criterion of this research was determined as taking the Morality and Ethics in Education course at the undergraduate level in teacher education. A semi-structured interview form was used to collect the data. The data were analysed using content analysis technique in Nvivo qualitative analysis programme. Research findings show that students cheat for academic, emotional and systemic reasons. While the participants evaluated cheating behavior in terms of values; considered it in the context of supervisor, student and teacher.

Keywords: Cheating, morals, ethics, pre-service teacher, qualitative research

¹ Associate Professor, Siirt University, Faculty of Education, azmiturkan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2546-5122>

² Research Assistant, Siirt University, Faculty of Education, nuri.turk@siirt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7059-9528>

³ Research Assistant, Siirt University, Faculty of Education, mozdemir002@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0125-1568>

1. GİRİŞ

Eğitsel süreçlerin hemen her aşamasında etik ve ahlaki değerlerin rolü ve etkisi tartışılmıştır. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin gerçekleştirdiği kopya çekme davranışı bu bağlamda ele alınan konulardan biridir. Kopya çekme davranışı genel olarak öğrencilerin bir dersteki başarılarının değerlendirilmesinde kullanılacak materyallerle (sınav, ödev, proje vb.) ilgili gerçekleştirdikleri dürüst ve adil olmayan avantaj sağlayıcı tüm eylemleri kapsamaktadır (Swift & Nonis, 1998). Alanyazın incelendiğinde öğrencilerin kopya çekme davranışlarının birçok araştırmaya konu olduğu ve farklı açılardan ele alındığı görülmektedir (Akdağ & Güneş, 2002; Koç & Memduhoğlu, 2021; Oksal & Bilgin, 1999).

Öğrencilerin kopya çekme davranışına yönelmesinde etik ve ahlaki değerlerin etkisinin bulunduğu ve kopyadan uzak duran öğrencilerin etik ve ahlaki değerleri daha fazla dikkate alan bireyler olduğu belirtilmektedir (Moten, vd. 2013; Simkin & Mcleod, 2010). Bu noktada kopya çekme davranışını etkileyen “etik” ve “ahlak” kavramlarını irdelemekte yarar vardır. Etik, Yunanca kökenli ve bir bilim olarak ele alınan, “çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü”, “belli yer ve zamana özgü olarak iyi davranışlarla kötü davranışların kurallarını saptayan, bir davranışın iyi ya da kötü olduğu yargısına nasıl varıldığını, insan eylemlerinde etkin olan istek ve arzuları ve sonuçta arkasındaki niyet ve amaçları sorgulayan felsefe biliminin alt dalı, ahlak bilimi” şeklinde tanımlamaları olan bir kavramdır (TDK, 2022a). Obuz (2009) etiği insanların birbirleri ve topluluklarıyla doğru ilişkiler kurma yöntemlerini irdeleyen bir disiplin olarak açıklamıştır. Davranışların etik açıdan doğruluk ve yanlışlığı içinde bulunulan toplumun ortak bakış açısı belirlemektedir. Etik düşünce ve etik eylem herhangi bir şekilde bireysel yarar, çıkar, art niyet, korku veya cezadan kaçınma, yasalara uyma gibi nedenlerden uzak olmayı gerektirir (Aktaş, 2014). Usta’ya göre (2011) etik direkt çözüm üretmez, insanları aydınlatmak için vardır ve ikilemde olunan düşüncelerin niteliğinin değerlendirmesini sağlar.

Ahlak kelimesine bakıldığında ise Arapça kökenli bir kavram olduğu görülmekte; “toplular olarak yaşayan bireylerin uymak zorunda oldukları eylem ve davranış kurallarına verilen ad” ve “bir kimsenin içinde yaşadığı toplumsal çevrenin törelerine uyma yetisi” şeklinde tanımlamaları bulunmaktadır (TDK, 2022b). Ahlak, bireyin diğer toplumsal düzen kurallarının etkisi haricinde kendini denetlemesi, irade, vicdan ve duygularına bağlı olarak kendi kendine yasakladığı veya gerçekleştirdiği eylemlerin tümüdür (Usta, 2011). Ahlak, başka bir tanımlamada iyilik etmek ve kötülükten uzak durmak için uyulması gereken yol ve yöntemleri öğreten çalışma alanı olarak açıklanmıştır (Yıldız, 2012). Aktan (2009) ise ahlakı; belirli kişi, grup veya toplumlar için belirli bir zaman ve yerde geçerli olan ya da geçerli olması beklenen, değer yargıları, örf, adet, norm ve kuralların toplamından oluşan bir sistem olarak tanımlamıştır.

Yüksel (2015) ahlaki bakımdan gelişkin insanı kendi sorumluluklarına ek olarak, aynı toplum ve dünyada birlikte yaşadığı insanların da sorumluluklarını bilen ve bunlara ilişkin de bir sorumluluk duygusu geliştirebilen insan olarak açıklamıştır (Kaya vd., 2023). Ayrıca bu bilinci ortaya çıkaran ahlaki değerlerin iyiliğinin etik ölçütlere göre belirlendiği ifade edilmektedir (Usta, 2011). Bu bilgilere göre ahlak, insanların yaşadıkları deneyimlerden çıkan hikayelerin yarattığı ve bireyin kim olduğuna, neler yapması gerektiğine ve nelerin kutsal olduğuna dair inançlar sunan bir ortak hafıza olarak düşünülebilir (Haidt, 2008; Perry, 2000). Etik ve ahlakla ilgili tanımlamalar incelendiğinde etik ve ahlak kavramlarının genel olarak birbiriyle ilişkili kavramlar olduğu anlaşılmakta, temel düzeyde farklılıklar taşıdıkları görülmektedir. Etiğin davranışların doğru veya yanlışlığına inceleyip belirlemeye çalışan bir felsefe olduğu; ahlakın ise daha çok, doğru davranışların uygulanmasına yönelik bir kavram olduğu söylenebilir (Aktaş, 2014). Usta (2011) ahlakın davranışların toplumlar içindeki kurallarından oluştuğunu, etiğin ise ahlakla ilgili insan davranışlarının nedenlerini araştırıp gerekçeleri hakkında değerlendirmeler yaptığını söylemektedir. Ayrıca etik değerler bireylerin sahip olduğu değerler sistemi ve çekirdek inanışlarıyla şekillenmektedir (Owunwanne vd., 2010).

Yukarıda bahsi geçen tanımlamalardan anlaşılacağı üzere etik ve ahlak, bireyin düşünce ve davranışlarının önemli belirleyicilerindedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde ahlaki ve etik değerlerin kimi zaman göz ardı edildiği durumlar ile karşılaşmaktadır. Bu davranışlardan biri olan kopya çekme, eğitsel süreçler içinde öğrencilerin gerçekleştirdiği etik ve ahlaki olmayan davranışlar içerisinde ele alınabilir. Kopya çekme ile ilgili alanyazın incelendiğinde yapılan tanımlamaların çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. King vd. (2009) kopya çekme davranışını, bir öğrencinin akademik dürüstlüğe aykırı davranarak haksız yere kendi lehine avantaj sağlama durumu olarak tanımlamışlardır. Çetin (2007) ise kopya çekmeyi öğrencinin eğitsel anlamda başarılı olarak değerlendirilmesini ya da başarısız olarak değerlendirilmesini sağlayacak her tür bilgi, belge ve materyalleri usulsüzce kullanması olarak açıklamaktadır. Başka bir tanımlamaya göre kopya çekme davranışları aşağıdaki davranışların her birini kapsamaktadır:

* Öğrencinin kendisine ait olmayan bir olay veya olguyu kendisininmiş gibi sunması,

* Sınıftaki diğer öğrenci veya materyaller aracılığıyla uygunsuz bir şekilde yardım edilmesi veya yardım alınması,

* Sınav ortamında sınavdaki sorularla ilgili bilgilere ulaşmayı sağlayacak öğretmenin izin vermeyeceği tüm davranışlar (Burrus vd., 2007).

Kopya çekme davranışları eğitim-öğretim süreçlerinde karşılaşılan en önemli etkililik ve verimlilik sorunlarından biri olarak gösterilmektedir (Lüle Mert, 2012). Kopya çekme davranışlarını ele alan bir araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin kopya çekme eğilimleri, başkalarının kopya çektiğini gördüklerinde veya bu konuda akran baskısı yaşadıklarında artmaktadır (Rettinger & Kramer, 2009). Öte yandan öğrencilerin çoktan seçmeli sınavlarda kopyaya daha fazla yöneldikleri bilinmektedir (Bozdoğan & Öztürk, 2008). Öğrencilerin kişilik özelliklerinin de kopya çekmeye yönelmelerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Durmuşçelebi, 2011). Farklı toplumlarda üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar kopya çekme davranışlarının gerçekleştirilme oranlarının yüzde 20'lerden yüzde 90'lara kadar çıktığını göstermektedir (Eraslan, 2011; Smyth & Davis, 2004). Türkiye'de de bu oranın oldukça yüksek ve kopya çekme davranışlarının öğrenciler arasında çok yaygın olduğu bilinmektedir (Alemdağ & Alemdağ, 2015; Duran, 2020; Lüle Mert, 2012).

Kopya çekme davranışlarının yaygınlaşmasında önemli bir etken olan teknolojik gelişmeler kopya çekme davranışlarının şeklini değiştirerek daha kolay yapılabilir hale getirmiştir (Durmuşçelebi, 2011; Semerci, 2004). Günümüzde akıllı telefonlar, akıllı saatler ve bileklikler gibi akıllı cihazların çok yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu cihazların kopya çekmeyi kolaylaştırmasından dolayı sınav güvenliğinin sağlanmasının daha da zorlaşmaya başladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca ödev ve proje gibi öğrencilerin bireysel veya grup çalışmasıyla özgün biçimde tamamlaması gereken görevlere ilişkin bilgiler hazır ve kolaylıkla ulaşılabilir halde internette paylaşılmaktadır. Bu durum da öğrencilerin bu tür görevlerde kopya çekmelerini kolaylaştırmakta, öğretmene ise doğru bir değerlendirme ve derecelendirme yapma konusunda ekstra bir zorluk yaratmaktadır. Türkiye'deki öğrenciler üzerinde yapılan bazı çalışmalar, öğrencilerin sınav gerçekleştirilirken başvurdukları başlıca kopya çekme biçimlerini ortaya çıkarmıştır (Bozdoğan & Öztürk, 2008). Türkiye'deki öğrencilerin en yaygın olarak gerçekleştirdikleri kopya çekme biçimleri şu şekilde sıralanabilir:

- Sınavda çıkabilecek soruların cevaplarının sıra/masa üzerine yazılması,
- Sınav esnasında diğer öğrencilerin sınav kağıdına bakılması, ya da sınav kağıdının başkasına gösterilmesi,
- Cevapların küçük kağıtlara, ele veya duvarlara vb. yazılması,
- Sınavdaki diğer öğrencilerle cevapların konuşulması,
- Sıranın altından ders notu, kitabı gibi ders materyallerine bakılması,
- Akıllı telefon ve diğer teknolojik cihazlardan yararlanılması,
- Sınava giren öğrencilerin sınav kağıtlarını değiştirmeleri veya önceden hazırlanmış cevap kağıdının sınav kağıdıyla değiştirilmesidir (Alemdağ & Alemdağ, 2015; Eraslan, 2011; Koç & Memduhoğlu, 2021; Selçuk, 1995).

Sınav esnasında gerçekleştirilen kopya çekme davranışlarının yanında öğrenciler, kendilerine verilen ödev, proje veya rapor hazırlama gibi görevlerde de kopya çekme davranışlarında bulunmaktadır (Avaroğulları, 2013; Tayfun vd., 2020). Yapılan çalışmalara göre Türkiye'deki öğrencilerin sınav dışı görevlerde çoğunlukla başvurdukları kopya çekme yöntemleri şunlardır:

- Ödev/proje/raporların internette hazır şekilde bulunması, ya da bazı kısımlarının kopyala/yapıştır yapılması,
- Önceki yıllarda dersi almış öğrencilerin hazırladığı ödev/proje/raporların bulunup kullanılması,
- Ödev/proje/raporların başkalarına yaptırılmasıdır (Akdağ & Güneş, 2002; Eraslan, 2011; Lüle-Mert, 2012).

Sınav esnasında ve sınav dışında öğrencilerin kopya çekme nedenleri incelendiğinde, bu nedenlerin toplumdaki topluma ve kültürden kültüre değişiklik gösterdiği görülmektedir (Chudzicka-Czupala vd., 2015; Diekhoff vd., 1999; Taylor-Bianco & Deeter-Schmelz, 2007). Bununla birlikte kopya çekme davranışlarının ortak noktası hemen her ülkenin eğitim sistemi için önemli bir sorun teşkil etmesidir (Çetin, 2007; Demir & Arcagök, 2013). Kopya çekme davranışı ile ilgili çalışmalarda ulaşılan başlıca kopya çekme nedenleri aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:

- Ezberci eğitim ve buna dayalı değerlendirme kriterleri,
- Öğrencilerin sınavlarda geçmeyi garantiye almak istemeleri,

- Bazı ders ve eğitsel aktivitelerin öğrenciler tarafından gereksiz ya da faydasız görülmesi,
- Verilen görev veya sınavlara yeteri kadar çalışılmaması veya hazırlanılmaması,
- Başkalarının kopya çekerek yüksek not aldığına şahit olunması,
- Ders yürütücüsünün sevilmemesi,
- Başarısızlık korkusu/kaygısı,
- Aile ve toplumun iyi not alma baskısı,
- Öğrencinin kişiliği, etik ve ahlaki sorunlar,
- Kalabalık sınav ortamları,
- Sınav gözetmeninden kaynaklanan sınav güvenliği açıklarıdır (Bozdoğan & Öztürk, 2008; Çelik, 2020; Çeliköz, 2016; Çetin, 2007; Eraslan, 2011; Güneş, 2014; Kayışoğlu & Temel, 2017; Küçüktepe & Küçüktepe, 2012; Polat, 2017; Sarita, 2015; Semerci, 2004; Sezen-Yüksel, 2018; Schab, 1991; Ünlü & Eroğlu, 2012; Wajda-Johnston vd., 2001).

Kopya çekme davranışlarına yönelik tutumlar konusunda cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmektedir (Kayışoğlu & Temel, 2017; Keskin & Uzuner, 2018). Bununla birlikte alanyazında erkek lisans öğrencilerinin kopya çekmeyi daha az etik dışı bulduğu ve kopya çekmeye daha fazla yöneldiği sonucuna ulaşılan çalışmalar da vardır (Boyacı vd., 2017; Çetin, 2007; Elias, 2009; Saulsbury vd., 2011). Kopya çekme nedenlerine ilişkin cinsiyetin yanında yaşın da araştırıldığı çalışmalar vardır (Finn & Frone, 2004; Murdock & Anderman, 2006). Önceki eğitim kademelerinde kopya çekme eğilimi yüksek olanların bu eğilimi yükseköğretim kademesinde de devam ettirdikleri, akademik başarıları yüksek olanların ise kopya çekme davranışına daha az eğilim gösterdiği ve bu kişilerin kopyaya yönelme oranlarının düştüğü sonuçlarına ulaşılmıştır (Tümkaya, 2019).

Kopya çekme davranışı her ne kadar farklı nedenlerle yapılsa da sonuçları itibarıyla ahlaki, etik ve akademik birçok problemi beraberinde getirmektedir. Kopya çekme davranışı diğer olumsuz davranışlarda olduğu gibi model alma yoluyla kazanılabilmektedir (Ateş & Kaya, 2022; Tanhan vd., 2023; Türk & Atli, 2022). Özellikle Covid-19 pandemisiyle birlikte psikolojik sağlamlıkları zayıflayan ve sınavlarla baş etmekte zorluk yaşayan üniversite öğrencileri de (Batmaz vd., 2021; Batmaz vd., 2022; Doğrusever vd., 2022) uzaktan eğitim sınavlarında daha çok kopya çekmeye yönelmiştir. Bunun yanında ırkçılığa ve ayrımcılığa maruz kalan yabancı uyruklu öğrenciler de (Özmen vd., 2022) okulu hızlıca bitirebilmek için geçmekte zorlandıkları derslerde kopya çekmeye yönelebilmektedir. Dürüstlüğe aykırı olarak bulunan bu ahlak ve etik dışı süreç, insanları, okulu ve toplumu güvenilmez bir yer haline getirmektedir (Keskin & Uzuner, 2018; Sezen-Yüksel, 2018). Etik, ahlak, dürüstlük ve güven bağlamında kopya çekme davranışının tekrardan ele alınıp konuşabilmesi ve bu davranışın olumsuz sonuçlarının önüne geçilebilmesi için yeni araştırma ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır (Boon & Maxwell, 2016; Tümkaya, 2019). Bu ihtiyaç ve önem göz önünde bulundurularak konunun daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak için kopya çekme ortamının tüm paydaşlarını içine alması beklenen bu araştırma planlanmıştır.

Tüm bu önemli bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının bakış açısıyla üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışlarını incelemektir. Literatürde kopya çekme davranışı ile ilgili nitel araştırmaların (Alemdağ & Alemdağ, 2015; Kırıl, 2018; Lüle & Mert, 2012; Özden vd., 2015; Sezen-Yüksel, 2018) sınırlı sayıda olması ve konunun farklı açılardan derinlemesine incelenmesine ihtiyaç duyulması (Wei, vd., 2014) sebebiyle bu araştırma tasarlanmıştır. Bu kapsamda alanyazında kopya çekme nedenleri (Chudzicka-Czupala vd., 2015; Çelik, 2020; Çetin, 2007; Diekhoff, vd., 1999; Eraslan, 2011; Kayışoğlu & Temel, 2017; Küçüktepe & Küçüktepe, 2012; Semerci, 2004; Taylor-Bianco & Deeter-Schmelz, 2007; Ünlü & Eroğlu, 2012) ile kopya çekme davranışıyla ilgili etik ve ahlaki değerleri (Moten vd., 2013; Simkin & Mcleod, 2010) ele alan araştırmalar bulunsa da kopya çekme davranışında gözetmen, dersin sorumlu hocası ve öğrencilerin durumlarını öğretmen adaylarının bakış açısından inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenlerle araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının kopya çekme davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adayları, kopya çekme davranışını dersin sorumlu hocası, gözetmen ve öğrenci açısından nasıl değerlendirmektedir?
3. Öğretmen adayları, kopya çekme davranışını etik ve ahlaki değerler bağlamında nasıl değerlendirmektedir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli/Deseni

Üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışına ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, problemlerin keşfedilmesi ve detaylı olarak incelenmesinde kullanılmaktadır (Creswell, 2013; Patton, 2014). Nitel araştırma yöntemi katılımcı görüşlerinin şeffaf bir şekilde alınmasının yanında gerçek yaşamın içinde bireyin duygu ve davranışlarının gözlemlenebilmesine de imkan sağlamaktadır (Yin, 2011). Nitel araştırma yöntemi içinde farklı desenler bulunmaktadır. Bu çalışmada betimsel fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, bireylerin kavram, olgu veya fenomenleri nasıl deneyimlediklerinin incelenerek deneyimlerinin özünün ortaya çıkarılma sürecini kapsar (Creswell, 2013). Bu araştırmanın fenomeni, kopya çekme davranışdır. Betimleyici fenomenolojik desende araştırmacının yorumlarına daha az yer verilerek katılımcı deneyimlerinin betimlenmesinin merkezde olduğu bir yaklaşımı benimsenmektedir (Moustakas, 1994). Bu çalışmada da katılımcıların kopya çekme olgusuna (fenomenine) ilişkin görüşleri olduğu gibi aktararak betimlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcılar

Bu çalışmada örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, ilgili evrenin özelliklerinin belirlenerek özellikleri barındıran bireylerin örnekleme dahil edilmesidir (Johnson & Christensen, 2014). Bu araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görüp Eğitimde Ahlak ve Etik dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Amaçlı örneklemede belirlenen ölçüt ile araştırmanın amacına uygun örneklem oluşturulmaya çalışılır (Meriam, 2013). Bu araştırmanın örnekleme de amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme, araştırmacılar tarafından belirlenen ölçütler aracılığıyla örneklemin seçildiği bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmanın ölçütü, Eğitimde Ahlak ve Etik dersini almak olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmanın örneklemini Eğitimde Ahlak ve Etik dersini alan 180 öğrenci arasından araştırmaya gönüllü olarak katılan 28 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada katılımcıların görüşlerini alabilmek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, kişilerin dolaylı olarak gözlemlenebilen duygu, düşünce ve davranışlarını belirlenen sorular aracılığıyla anlama ve anlamlandırma yöntemidir (Patton, 2014). Görüşme tekniğinde kullanılan farklı formlar vardır. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanma sürecinde soruların yapılarında değişiklikler yapılabildiği gibi bazı sorular çıkarılırken yeni sorular da eklenebilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Patton (2014), nitel görüşme formlarının geçmişle ilgili ve demografik, bilgi, deneyim ve davranış, duygu ve his, duyuşsal, düşünce ve değer alanlarını içermesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada kullanılacak yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorularda da bu alanların kapsanmasına dikkat edilmiştir. Görüşme formundaki sorular araştırmacılar tarafından literatür incelenerek araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmaya çalışılmıştır. Görüşme formu sorularının geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için nitel araştırma alanında çalışan ve kopya çekme davranışlarıyla ilgili araştırmaları olan Eğitim Bilimleri alanında iki öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Öğretim üyelerinin dönütleri sonrasında düzenlemeler yapılarak ve formun işlevsellik durumunu test etmek için bir öğrenciyle pilot görüşme yapılmıştır. Yapılan pilot görüşmeyle birlikte görüşme formundaki soruların araştırmanın amacına uygun ve anlaşılır olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Katılımcılarla görüşmeler yapılmadan önce etik kurul onayı Siirt Üniversitesi'nden alınmıştır. Onay alındıktan sonra ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcılarla iletişim kurulduktan sonra görüşmeler için ortak gün ve zaman belirlenmiştir. Katılımcılar araştırma hakkında detaylı olarak bilgilendirilmiştir. Görüşmeler belirlenen gün ve saatlerde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılar da gerekli konularda bilgilendirilerek ses kaydı yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular katılımcılara yöneltilerek 20-30 dakika aralığında süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde katılımcıların deneyimlerini daha derinlikli bir şekilde ortaya koyabilmek için sonda sorular da kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel araştırmalarda en yaygın analiz türü olarak kullanılan içerik analizi (Merriam, 2013) kullanılmıştır. İçerik analizi verilerin kodlanması, kodlardan kategori kategorilerden de temaların bulunması, kod kategori ve temaların düzenlenmesi ve yorumlanması sürecini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2013). İçerik analizinde nesnel ve denetlenebilir bir nitelik oluşturabilmek için analizin bağlamı, amacı ve sınırlarının açık olması gerekmektedir (Krippendorff, 2004). Bu çalışmada yapılan analiz de mevcut kriterler çerçevesinde yürütülmeye

çalışılmıştır. Araştırmada toplanan veriler birebir transkript edilerek Nvivo 10 paket programına aktarılmıştır. Nvivo, veri kaynaklarının arasındaki ilişkilerin kurulup bağlantıların oluşturulabilmesi bakımından nitel araştırma sürecinde en çok kullanılan nitel analiz programlarından (Yurdakul vd., 2016). Nvivo nitel analiz programında veriler içerik analizine tabi tutularak araştırmacılar tarafından kod, kategori ve temalar oluşturulmuştur. Tablo 1’de elde edilen verilerin analizler sonucunda oluşturulan kod, kategori ve temalara ilişkin örnek analiz verilmiştir.

Tablo 1.

Örnek veri analizi.

Örnek Ham Veri	Kod	Kategori	Tema
“Birey belki kopya çekmez ve hayatı boyunca da hiç çekmemiştir. Ama girmiş olduğu sınav onun için çok önemlidir. Hayatında belki belli başlı şeyleri değiştirmesine fırsat verecektir. Kişi her ne kadar kopya çekmeye sıcak bakmasa da bu faktörler devreye girip bireyin kopya çekmesine neden olabilir.”(Ö16)	Sınavların Önemi	Sistemselsel Nedenler	Kopya Çekme Nedenleri
“Kopya çekmek öğretmene ve öğretmenin emeklerine çabalarına karşı yapılan bir saygısızlıktır. Kopya çekilen ortamda öğretmene saygı gösterilmez. Toplumsal bir değer olan saygı ne yazık ki kopya çekildiği zaman çiğnenmiş olur.”(Ö24)	Saygısızlık	Öğretmen Bağlamında	Değerler Açısından Kopya Çekme Davranışı

Güvenirlilik ve Geçerlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğinin sağlanması için veriler hem tümevarım hem de tündengelem yöntemleriyle (Creswell, 2013) araştırmacılar tarafından farklı zaman dilimlerinde analiz edilip tutarlılık açısından karşılaştırılarak görüş birliği sağlanmıştır. Toplanan veriler transkript edildikten sonra katılımcılara gönderilerek onlardan gelen dönütler ışığında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Katılımcı teyidi olarak adlandırılan bu süreçte kod, kategori ve temalardaki eksikliklerin incelenmesiyle birlikte katılımcıların katıldığı veya katılmadığı konular hakkında bilgi alınmış olur (Creswell, 2017). Araştırmanın inandırıcılığının güçlendirilmesi için katılımcılardan gelen dönütlere göre düzenlenen analizler nitel araştırmalarda yetkin olan iki uzmana gönderilerek ve sonrasında gerekli değişiklikler yapılmıştır. Analiz sonuçlarında katılımcıların görüşleri bulgular kısmında aktarıırken katılımcılara kod isimler verilerek gizlilik ilkesine dikkat edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda oluşan bulgulara yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda bulguların “Kopya Çekme Nedenleri” ve “Değerler Bağlamında Kopya Çekme Davranışı” başlıkları altında toplandığı tespit edilmiştir.

Kopya Çekme Nedenleri Temasına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda öğretmen adaylarının kopya çekme nedenlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. İlgili temaya ilişkin kategori ve kodlar Tablo 2’de bulunmaktadır.

Tablo 2.

Öğretmen adayları görüşleri bağlamında kopya çekme nedenleri

Tema	Kategori	Kod
Kopya Çekme Nedenleri	Akademik Nedenler	Bilgi Eksikliği
		Ders Başarısı (2)
		Öğretmen Yetersizliği (2)
	Duyuşsal Nedenler	Aile Baskısı
		Başarısızlık Korkusu (2)
		Dersten Kalma Korkusu
		Haz
		Stres
		Toplumsal Baskı (2)
		Sistemselsel Nedenler
Etkili Ders Ortamı		

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adayları görüşlerine göre “Kopya Çekme Nedenleri”; “Akademik Nedenler”, “Duyuşsal Nedenler” ve “Sistemsal Nedenler” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Akademik nedenler incelendiğinde öğretmen adayları bireylerin; derslere ilişkin sınavlara girerken yeterli bilgiye sahip olamamaları, ders başarılarını yükseltmeleri ve dersi veren öğretmenin dersi anlatma yeterliliğinin eksik olmasından dolayı kopyaya yöneldiklerini belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcıların akademik nedenlerden; “Bilgi Eksikliği”, “Ders Başarısı” ve “Öğretmen Yetersizliği” ne ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

“Öğrenciler bilgi eksikliğinden veya yeteri kadar çalışmadıklarından son yolu kopyada ararlar. Ve bu esnada hem dersin sorumlusu hem de gözetmen olan hoca çok fazla akıllarına gelmez. Belki akıllarına tüm bu yaptıklarının insanları rahatsız edebilecek bir davranış olduğu gelse bunu yapmazlardı.”(Ö28)

“Kopya çeken birey bu eylemi anlık bir kurtuluş olarak görebilir. Aman dersten geçeceğim kadar çeksem yeter de diyebilir. Genel bu dersin onun eğitim hayatına ve genel yaşamına katkı sağlamasını beklemiyor da olabilir.”(Ö18)

“Bu ders benim için çok gereksiz bilgi barındırıyor hayatımdan çok fazla zaman alıyor bu dersi kesinlikle geçmem gerekiyor düşüncesi öğrenciyi kopyaya teşvik ediyor.”(Ö21)

“Bir öğrenci kopya çekti diye bir sürü cezai işlem yaparken hoca kendine bakmalı ben bu öğrencilere ne öğretemedim diye neyi eksik verdim diye kendini sorgulamalı.”(Ö11)

“Bu konu üzerinde derse yeteri kadar önem vermeyen ders sorumlusu üzerinde derse ve öğrencilere karşı sorumluluklarını yerine getirmediğinden öğrencilere ve emeklerine zarar verir. Kısacası ders sorumlusu kendi emeğine ve öğrencilerin emeğine saygı göstererek kopya durumunun önüne geçmelidir.”(Ö15)

Duyuşsal bağlamda incelendiğinde katılımcılar, bireylerin derslerde başarısız olmak istemediklerini başarısızlık ve dersten kalma korkusunun kopya çekmeye neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu korkunun yarattığı stresin de bireyleri kopya çekmeye yol açtığı belirtilmektedir. Katılımcılar, bireylerin aile ve çevre bakışıyla kopyaya yöneldiklerini vurgulamışlardır. Bireylerin kapasitelerinin üstünde bir başarı göstermelerinin haz duygusu oluşturmamasından dolayı da kopyaya yönelmeleri ifade edilen bir diğer neden olarak belirtilmiştir. Aşağıda duyuşsal nedenler kategorisi altında toplanan “Aile Baskısı”, “Başarısızlık Korkusu”, “Dersten Kalma Korkusu”, “Haz”, “Stres” ve “Toplumsal Baskı” kodlarına ilişkin katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

“Öğrencilerin kopya çekmesinin bana göre başka bir nedeni de aile baskısı. Aileler öğrencileri notları konusunda çok sıkabiliyorlar. Böyle olunca da öğrencide bir korku oluşuyor. Öğrenci de ailesi ona laf etmesin diye kopya yoluna başvurabiliyorlar.”(31)

“...toplum tarafından aşılana bir algı vardır sen yüksek not alırsan başarılısındır. ...Toplum beni sınav ve denetlenebilir sisteme tabi tuttuğu için kopyaya başvurmak zorunda kalıyorumdur.”(Ö3)

“Kopya ben dahil birçok öğrencinin zor durumda kalmaları adına giriştikleri bir yoldur. Kişinin kendi başarısından çok toplum içindeki başarı durumunun toplum içindeki statüsünün etkileyeceğinden; bireyin içsel yargılaması değil de toplumun yargısı sonucu başvurduğu bir durumdur.” (Ö8)

“...İnsan yapısı gereği en küçük zorlukta alternatif üretmeye çalışır, zorluk olmasa dahi kapasitesinin üstünde not almak bireye haz vereceğinden kopya çekmek ister.”(Ö3)

“Kopya çeken birey bu eylemi anlık bir kurtuluş olarak görebilir. Aman dersten geçeceğim kadar çeksem yeter de diyebilir. Genel bu dersin onun eğitim hayatına ve genel yaşamına katkı sağlamasını beklemiyor da olabilir.” (Ö18)

“Bu ders benim için çok gereksiz bilgi barındırıyor hayatımdan çok fazla zaman alıyor bu dersi kesinlikle geçmem gerekiyor düşüncesi öğrenciyi kopyaya teşvik ediyor.”(Ö21)

“Başarısızlık faktörü öğrenciyi her ne kadar yanlış olduğunu bilse de öğrenciyi kopya davranışına itmektedir.” (Ö8)

“Her insan kemale ermiş oranda ahlaki gelişmişliğe sahip olmadığı için doğal olarak böyle bir sistemde öğrencilerden başarılı görünmek veya bazı konumlara ulaşmak için kopya çekme davranışına yeltenenler olacaktır.”(Ö19)

“...İnsan yapısı gereği en küçük zorlukta alternatif üretmeye çalışır, zorluk olmasa dahi kapasitesinin üstünde not almak bireye haz vereceğinden kopya çekmek ister.”(Ö3)

“Öğrenci sınava çok çalışta sınav esnasında stres yaparak unuttuğu noktaları hatırlamak için kopya çekebilir ve bunu kötü bir davranış olarak algılamaz. Kendince haklı sebepleri olduğu için kopyayı yanlış bulmaz.”(Ö14)

Öğretmen adayları, öğrencilerin kopya çekme nedenlerini belirtirken sıklıkla eğitim sisteminin öğrencileri kopya çekmeye ittiğini belirtmektedirler. Etkili ders ortamlarının olmamasının öğrencileri kopya çekmeye yönelttiğini söylemişlerdir. Derslerin ezbere dayalı olmasının ve sınavların geleceğini belirlemesinin de öğrencileri kopyaya yönlendirdiği ifade edilmiştir. Aşağıda sistemsel nedenler kategorisine ilişkin “Eğitim Sistemi”, “Etkili Ders Ortamı”, “Ezber” ve “Sınavların Önemi” kodları ile ilgili ifadelere yer verilmiştir:

“Öğrencilerin çoğu kopya davranışını iyi göstermek için bahaneler saymaya kalkışır. "Ne yapalım sistem kopyaya yöneltiyor." "Bir sürü ders var hangisine çalışayım, öğretmenimiz güzel anlatmıyor." gibi bahaneler kopya çekmeye itiyor.” (Ö2)

“Kopya çekmek kesinlikle etik dışı ahlaksızca bir davranıştır. Fakat bulunduğumuz eğitim sistemi bize bu durumu normalleştirmeye dayatıyor. Ahlaksız, etik dışı veya toplumun hiçbir şekilde tasvip etmediği bir davranış zorunda kalınarak yapıldığı için bir süre sonra normal bir şeymiş gibi olmaya başlıyor.”(Ö21)

“Öğrencinin gösterdiği kopya çekme davranışı çok anlam verilemeyen bir davranış olamaz çünkü şu anda yürürlükte olan eğitim sistemi notlarla öğrenciyi değerlendirir. Tek amacı yüksek not almak olan öğrenci toplumsal değerleri göz ardı edebilir. Sadece öğrencide aranan bu kopya hatasının temeli notların kişilik ve değerlerin üstünde tutulmasından kaynaklıdır.”(Ö23)

“Kopya çekme davranışı kötü bir davranış evet ama bazen de öğrenciler buna mecbur bırakılıyor. Eğitim sistemi tüm öğrencilerin anlatılan her şeyi kavramaları için yeterli değil. Kimi öğrencilerin kapasitesi farklı olabilir, dersleri veya anlatılan konuları kolay kolay anlamayabilirler. Bu tarz öğrencilerde not kaygısı vardır. Not kaygısından kastım ise bana göre eğitim sisteminden kaynaklanıyor. Eğitim sistemi öğrencileri yarış atı haline getirdi. Öğrenciler notları ile tehdit ediliyor. Hal böyle olunca da bazı öğrenciler sırf notları kötü olmasın diye bazı toplumsal değerleri çiğneyerek kopya çekiyor.”(Ö24)

“Kopya çekmek derse zaman ve enerji harcamak istemiyorum demektir. Öğrenciye dönük sadece gerekli bilgilerin verildiği ve dersin gerçek anlamda etkili ve neşeli geçtiği bir sınıf ortamında kopya olmaz. Ortada bir kopya varsa bu %10 oranında öğrenci %90 oranında öğretmenin suçudur.”(Ö21)

“Bir öğretmen adayı olarak sınıfta öğretmen yoksa bile kopya çekilmeden sınav yapılmasını temenni ediyorum. Ama bizim eğitim sistemimizde zor görünüyor. Çünkü sürekli ezbere yönelten sistem var.”(Ö2)

“Eğitim sistemlerinin içerisinde insanlara sürekli bir ezber dayatıldığı için ve bir şeyleri elde etmenin yolu sınavlardan aldığımız puanla olduğu için insanlar ezberin bittiği yerde kopya çekmeye teşebbüs ediyor. Çünkü eğitim sistemimiz bizi buna mecbur bırakıyor gibi düşünüyorum. Misal derslerine düzenli giren çok çalışkan çok okuyan insanlar daha çok yorumlamayı seven insanlardır. Fakat bu sınavlarda bazı dersler için yeterli olmadığı durumlarda insanlar kopya çekmeye yönelebiliyor.”(Ö27)

“Birey belki kopya çekmez ve hayatı boyunca da hiç çekmemiştir. Ama girmiş olduğu sınav onun için çok önemlidir. Hayatında belki belli başlı şeyleri değiştirmesine fırsat verecektir. Kişi her ne kadar kopya çekmeye sıcak bakmasa da bu faktörler devreye girip bireyin kopya çekmesine neden olabilir.”(Ö16)

Değerler Açısından Kopya Çekme Davranışı Temasına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda öğretmen adaylarının değerler açısından kopya çekme davranışına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. İlgili temaya ilişkin kategori ve kodlar Tablo 3’te bulunmaktadır.

Tablo 3.

Değerler açısından kopya çekme davranışına ilişkin bulgular

Tema	Kategori	Kod
Değerler Açısından Kopya Çekme Davranışı	Gözetmenin Görevini İcra Etmesi Açısından	Adalet-eşitlik (5)
		Dürüstlük
		Güven (6)
		Gözetmene Saygısızlık
		Haksızlık
	Öğrenci Bağlamında	Sorumluluk (2)
		Stres Kaynağı Olarak Gözetmen
		Adaletsizlik (3)
		Dürüstlük (3)

	Emek (1)
	Empati (2)
	Haksızlık (4)
	Hırsızlık (1)
	Öğrencilere Saygısızlık (6)
	Sorumluluk (15)
	Bireyin Kendisine Saygısızlık (3)
	Vicdan (1)
	Dürüstlük (2)
	Güven (2)
Öğretmen Bağlamında	Öğretmene Saygısızlık (5)
	Tehdit

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının kopya çekme nedenlerini değerler açısından “Gözetmenin Görevini İcra Etmesi Açısından”, “Öğrenci Bağlamında” ve “Öğretmen Bağlamında” ele aldıkları görülmektedir. Öğretmen adayları gözetmenin görevini icra etmesi açısından kopya çekmeyi adalet ve eşitlik açısından önemli bir unsur olarak değerlendirmektedirler. Bununla birlikte, kopya çekme davranışında öğrencilerin gözetmene karşı dürüst olmadıklarını ve dürüstlük değerini göz ardı ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları sınıflarda gözetmenlerin olmasının öğrencilere karşı bir güvenin olmadığı ve güven değerinin zedelendiği anlamına gelebildiğini söylemişlerdir. Aşağıda “Gözetmenin Görevini İcra Etmesi Açısından” kategorisinde bulunan “Adalet-eşitlik”, “Dürüstlük” ve “Güven” kodlarına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

“Bence gözetmen sınıfta olmalıdır. Adaletli bir sınavın olması için gözetmenin sınıfta olması gerekmektedir. Eğer gözetmen sınıfta olmazsa kolaylıkla kopya çekilir.” (Ö4)

“Ders sorumlusu ve sınav sorumlusu olan görevlileri tamamen yarış içerisinde bulunan öğrencilerin en azından eşit koşullarda yarış yapabilmelerine olanak tanınmalıdır.” (Ö8)

“Ders hocası kimin öğrenip kimin öğrenmediğini anlamak için adaletli bir değerlendirmenin birçok yolarına başvurur. Gözetmen de bu yollardan biridir. Gözetmen merhamet ve şefkat hissinde aşırıya kaçıp adalet duygusunu bir kenara bırakmazsa elbette kopya çekmeye engel olur.” (Ö19)

“Öğrenci kopya çekerek hem kendine hem de gözetmene karşı dürüstlük kavramını çiğnemiş olur. Hem kendini kandırır hem de gözetmeni kandırdığını düşünür. Böylelikle dürüst davranmamış olur ve yanılır.” (Ö20)

“Sınıflarda gözetmen bulunuyor. Bence bu durumda öğretmenlerin öğrencilere güvenmemesinden kaynaklanıyor. Yani haksız da sayılmazlar.” (Ö2)

“Gözetmen, bireye güvenilmediğinin açık göstergesidir. İnsanlar çağlar boyunca denetim altında tutularak ilerleyiş göstermiştir.” (Ö3)

“Sınavda bir gözetmen olması öğrencilere karşı güven değerinin az olmasıyla açıklanabilir. Gözetmene ihtiyaç duyması sınava giren öğrencilerin denetlenmesi gerektiği hissi uyandırıyor bende. Gözetmen olması sınıfta sınava uygun davranışta bulunmayan öğrenci olabilir olarak algılanabilir.” (Ö12)

“Gözetmenin sınıfta bulunması öğrenciye güvensizliğin bir sebebidir ancak haksız bir sebep değildir çünkü toplumsal değerler olarak ele aldığımız sorumluluk dürüstlük gibi kavramlara karşı çıkan uymayan bireyler de toplumda çoktur.” (Ö23)

Katılımcılar gözetmenin görevini icra etmesi açısından kopyaya değinirken, kopya çekme davranışının gözetmene saygısızlık ve haksızlık olabileceğini söylemişlerdir. Ayrıca sınıf içerisinde kopya çekme davranışının olmasının gözetmenin sorumluluğunu yerine getiremediğini gösterebildiği dile getirilmiştir. Bunun yanı sıra gözetmenin sınavda olmasının öğrencide strese neden olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda “Gözetmene saygısızlık”, “Haksızlık”, “Sorumluluk” ve “Stres Kaynağı Olarak Gözetmen” kodlarına ilişkin bazı öğretmen adayı görüşlerine yer verilmiştir:

“Gözetmen açısından ise benim olduğum sınıfta kopyaya yeltenebiliyorsa öğrenci bana saygı duymuyor olabilir. Sınıfta hoca varken böyle bir davranışta bulunmak hocayı hiçe saymak gibi düşünülebilir.” (Ö12)

“Kopyanın çekildiği takdirde bulunan gözetmen hem kendisine hem de diğer sınava girenlere saygısızlık ve haksızlık yapıldığını düşünerek kişinin değerine saygı göstermediğini düşünebilir ki bu çok doğaldır.” (Ö22)

“Gözetmen açısından kendini eksik hissetme, utanç verilen görevi layığıyla yapamama gibi hisler uyandırır.” (Ö1)

“Gözetmen hocanın sınav süresince öğrencileri kontrol etmesi onun sorumluluğudur. Hocanın kopya çeken öğrenciye bir yaptırım uygulaması da sorumluluktur.”(Ö14)

“İyi bir eğitimle kopya ortadan kaldırılabılır. Öğrencinin kopya çekmesinde birçok unsur etki etmekte ayrıca gözetmenin sınıfta olduğu zamanda bireyler üzerinde bir stres bir baskı söz konusu olabiliyor.” (Ö5)

Tablo 3’te katılımcıların öğrenci bağlamında kopyanın değerler açısından incelenmesi kategorisinde, kopya çekme davranışının sınıf içerisinde öğrenciler açısından adalet değeri ile örtüşmeyen bir durum olarak adaletsizliği doğurduğu belirtilmektedir. Öğrencilerin kopya çekme davranışı ile dürüst davranmadıkları ifade edilmektedir. Ayrıca kopya ile emek verilmeden başarıya ulaşılacağı söylenmektedir. Aşağıda katılımcıların, “Adalet”, “Dürüstlük” ve “Emek” kodlarına ilişkin görüşlerinden bazılarını yer verilmiştir:

“Birey adaletli olmaz, çünkü düşük alabilirdi kopya çekmeseydi. Haksız yere yüksek not alması emek veren öğrencilere adaletsizlik olur.”(Ö2)

“Kopya çekmek benim için ahlaklı bir davranış değil sonuçta yapılan sınavın bir belirleyiciliği, sınava çalışıp çalışmayan ayırt edilmesi gerekir. Sınava günlerce çalışıp kafa yoran biri ve hiç çalışmadan sınavı kopya yoluyla geçen birinin aynı kefedede tutulması hiç adil davranış değildir.”(Ö26)

“Öğrenci açısından incelersek öğrenci sadece dersi geçip kurtulmak isteyip kopyaya yeltenirse bu onun öğrenmeye hevesli olmadığı ve dürüst olmadığını gösterir.”(Ö4)

“Şimdi öncelikle kopya çekme mevzusunda bence kopya çeken bir insanın o sıra anlığına da olsa dürüstlükten uzaklaştığını düşünüyorum. Çünkü kopya çeken bir insan en başta kendini kandırmıştır daha sonra öğrenci arkadaşlarını ve öğretmenlerini. Dürüstlük bireysel bir değer değildir bence tüm insanlar açısından dürüstlük önemli bir husustur.” (Ö17)

“Öğrenciler yaradılışı gereği puana veya başarıya en kısa yoldan ulaşma eğilimindedir. Gözetmen sınıfta olduğu müddetçe öğrencilerin bilgiye kopya yolluya ulaşmaları engellenmiş olur. Bu durumda öğrenci emek vererek hedefine ulaşma yoluna yönlendirilmiş olur.” (Ö9)

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğrenciler açısından kopya çekme davranışının empati ile önüne geçilebileceği vurgulanmıştır. Ayrıca kopya ile diğer öğrencilere haksızlık olacağı ve kopya çekmekle bir nevi hırsızlık yapıldığı belirtilmektedir. Aşağıda öğrenci kategorisi altında toplanan “Empati”, “Haksızlık” ve “Hırsızlık” kodlarına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine yer verilmiştir:

“Çok çalışmış bir öğrenci arkadaşının kopya ile onu geçmesini emeğinin yanlış yollarla heba edilmiş olmasını istemez. Kendisine yapılmasını istenmeyen davranış başkasına uygulanmamalıdır. Empati kurma sağlanmalıdır.”(Ö25)

“...kopya çekme sadece yüksek puanlar alıp dersi geçme odaklı olduğu için dürüst olmayan yollarla haksızlık yapılarak diğer arkadaşların önüne geçilme amacı güdülen bir çeşit yasal olmayan suçtur.”(Ö11)

“Ben kopya çekilmesine karşıyım. Çünkü çalışan öğrencilerle çalışmayan öğrenciler arasında puan bakımından farklılık olmalı. Herkes hak ettiği puanı almalı.”(Ö13)

“Kopya bireyin bilgi hırsızlığıdır. Veren de alan da bu bağlamda aynı konumdadır. Eğer hırsızlık toplumsal ve küresel değerler kapsamında yanlış ise kopya da aynı şekilde yanlıştır.”(Ö25)

Kopya ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri değerler açısından öğrenci bağlamında incelendiğinde, katılımcılar kopya çekme davranışı ile bireylerin diğer öğrencilere ve kendilerine karşı saygısızlık yaptığı belirtilmektedir. Yani katılımcıların kopya çekme davranışında bulunduğu saygı değerini çiğnedikleri belirtilmektedir. Ayrıca katılımcıların yoğun bir şekilde kopya çekme davranışında bulunmasının sorumluluk değeri ile ilişki ele alındığı da görülmektedir. Katılımcılar bireylerin sorumluluklarının farkında olmama durumunda kopyaya başvurduklarını dile getirmişlerdir. Bunu yanında kopya kavramının vicdani olarak rahatsızlık verici bir durum olduğunu da belirtmişlerdir. Aşağıda katılımcıların “Öğrencilere Saygısızlık”, “Bireyin Kendisine Saygısızlık”, “Sorumluluk” ve “Vicdan” kodlarına ilişkin bazı görüşlerine yer verilmiştir:

“Kopya durumu bana göre başka insanlara hatta ailelere bile bir saygısızlıktır. Özellikle bazı sınavlarda sıralamalar çok etkili oluyor. Bu tür sınavlarda haksız yere aldığın bir puan bir insanın elde edeceği başarıya engel olabilir. Atanabileceği bir mesleğe atanamama gibi durumu olduğunda kişinin hem kendi yaşamına hem çocukların hem de onu yıllarca okutmaya çalışan ailesinin hakkına girmek demektir.” (Ö2)

“...Bunun yanı sıra kopya çeken öğrenci arkadaşlarının emeğine saygısızlıkta bulunmuş olur. Bu konu özelinde saygı kavramı kopya çekme düşüncesinde bulunan öğrenci için en büyük engeldir.”(Ö15)

“Kopya çekmek o dersin hocasına büyük ve ciddi bir saygısızlıktır. Hocanın dersine önem verilmediğini açıkça belirten bir eylemdir. Aynı zamanda kopya çekmek o derste gözetmen hocanın önemsenmediği ve

yok sayıldığını gösterir. Kopya çeken bireyin kendisine de pek bir saygısı olduğunu düşünmüyorum zaten.”(Ö18)

“Kopya çekme davranışıyla hem diğer arkadaşlarımla haklarına olan saygımı da yitirerek hem kendime olan öz saygılığımı hem de arkadaşlarıma olan dürüstlüğüme zedelenmiş olur.”(Ö26)

“Kopya ile ders çalışıp sorumluluğunu yerine getirmek değil, üzerine düşen sorumluluğunu yapmamayı öğrenir.”(Ö1)

“Kopya çekmenin tüm ülkelerde yanlış bir davranış olduğu aşikardır çünkü birey kendine düşen ders çalışma görevini yapmaz. Yani birey kendi sorumluluklarını yerine getirmez.”(Ö4)

“Öğrenci kendisine öğretilen ve öğrenmesi gerektiği kendisine yarar sağlayıcı bilgiler neticesinde bir sınava tabi tutulduğunu bunun kendisi için yararlı olduğunu unutmamalıdır ve kendisine yüklenen bu sorumluluğun farkında olmalıdır.”(Ö10)

“Öğrenci açısından kopya çekme davranışı öğrencinin görevi olan ders çalışma sorumluluğunu yerine getirmemesiyle meydana gelir. Küresel değerlerden biri olan sorumluluk kavramını konu her ne olursa olsun yerine getirmeyen öğrenci içinde bulunduğu topluma da zarar verir.”(Ö15)

“Kopya çeken bireyler sorumluluk değerinden uzaktır. Sorumluluk sahibi birey dersine çalışır ve kopya çekmeye ihtiyaç duymaz.”(Ö18)

“Bizlerin yani öğrencilerin sorumluluklarından biri okuldur. Derslerde başarılı olmak veya o sınavlara katılıp var olan bilgimizi o sınava yansıtmak bizim sorumluluğumuzdur. Biz bu şekilde kopya çekerek öncelikle kendimize olan dürüstlüğümüzü ve sorumluluğumuzu daha sonra da çevremizde bulunan insanlara saygımızı kaybetmiş oluruz.”(Ö28)

“Öğrencinin kopya çekmesi demek yapamadığı bilmediği bir şey olması demektir. Evet belki kopya çekip o sınavdan başarı elde edecektir ama bunun vicdani olarak rahatsızlığını da sonradan hissedecektir. Haksız kazanılmış bir başarı olduğundan dolayı, kendi emek vererek yapmadığı için o başarının da zevkini alamayacaktır.”(Ö12)

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların kopya çekme davranışını değerler açısından değerlendirdiklerinde öğretmen bağlamında bazı noktalara değindikleri tespit edilmiştir. Katılımcılar kopya çekme davranışı ile öğretmenlere karşı dürüst olunmadığını ve öğretmenlerin öğrencilere karşı güvenini zedeleyen bir durumun ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Ayrıca kopya çekme davranışının öğretmene karşı bir saygısızlık olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra sınavların öğretmenler tarafından bir tehdit unsuru olmasının kopya çekme davranışı ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Aşağıda katılımcıların “Öğretmen Bağlamında” kategorisi altında toplanan “Dürüstlük”, “Güven”, Öğretmene Saygısızlık” ve “Tehdit” kodlarına ilişkin bazı görüşlerine yer verilmiştir:

“Burada öğrencinin kopya çekmesi öğretmenine karşı dürüst olmaması demek oluyor.”(Ö2)

“Kopya çekmek dersin hocasının bizlere karşı güven duygusunu ortadan kaldırır. Sınıflarda gözetmen bulundurmamak da kişilere karşı güven duygusunun olmadığını ispatıdır ve gözetmen olması öğrencileri daha çok kopya çekmeye özendirir.”(Ö27)

“Kopya çekilmesi öğretmen açısından değerlendirilirse öğretmene karşı bir saygısızlık söz konusudur. Çünkü öğrenci dolaylıda olsa ben dersinizden hiçbir şey anlamıyorum izlenimini vermektedir.” (Ö6)

“...bence bir sınavda kopya çekilmemelidir öğretmenin bir çaba ve gayret sarf ederek öğrencilere ders anlatması ve öğrencilerin bu dersten ne kadar faydalandığını görmek için bir sınav yapmaktadır. Bunun sonucunda öğrenci bunun farkına varmalı ve öğretmenin çabasına emeğine saygısızlık etmemeli ve aksine saygı göstermeli bunun için kopyaya yeltenmemelidir.”(Ö10)

“Benim fikrime göre insanlar kopya çekmek zorunda bırakılmamalıdır. Hocalar öğrencilere sınavları bir tehdit aracı olarak kullanmamalıdır.”(Ö27)

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Kopya çekme davranışı hakkında öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı bu araştırmada, katılımcıların görüşlerinin iki ana başlık altında toplandığı tespit edilmiştir. Bunlardan birincisini öğretmen adaylarının kopya çekme nedenlerine dair görüşleri oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına göre kopya çekme davranışının nedenleri üç temel başlıktan meydana gelmektedir: Akademik nedenler, duyuşsal nedenler, sistemsel nedenler.

Katılımcılar akademik nedenlere dair, öğrencilerin sınavlara ilişkin yetersiz bilgiye sahip olmaları, ders başarılarını yükseltmek istemeleri ve öğretmenin dersi anlatma yetersizliğinden dolayı kopyaya yöneldiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, duyuşsal nedenlerle ilgili; gördükleri aile ve toplum baskısı, yaşadıkları stres, başarısızlık ve dersten

kalma korkusunun yanı sıra kopya çekmekten duyulan hazzı vurgulamışlardır. Sistemsel nedenler açısından ele alındığında ise, ezbere dayalı eğitim sistemini, etkili ders ortamının olmamasını ve sınavların gelecek yaşamları için önemini kopya çekme nedenleri olarak belirtmişlerdir. Kopya çekme nedenlerine dair bu bulgular, literatürdeki araştırmalarla (Bozdoğan & Öztürk, 2008; Çelik, 2020; Çeliköz, 2016; Çetin, 2007; Eraslan, 2011; Güneş, 2014; Kayışoğlu & Temel, 2017; Küçüktepe & Küçüktepe, 2012; Polat, 2017; Sarita, 2015; Semerci, 2004; Sezen-Yüksel, 2018; Schab, 1991; Ünlü & Eroğlu, 2012; Wajda-Johnston vd., 2001) büyük oranda uyumla birlikte, öğretmenin ders anlatabilme yetersizliği ve sınavla ilgili yaşanan stres kavramlarıyla alanyazına yeni katkılar sağlandığı düşünülmektedir.

Katılımcı görüşlerinin ikinci ana başlığını ise öğrencilerin değerler açısından kopya çekme davranışlarına dair görüşleri oluşturmaktadır. Katılımcıların değerler açısından kopya çekme davranışı ile ilgili görüşleri gözetmen, öğrenci ve öğretmen bağlamında olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Katılımcılarından bazıları sınavlarda sınıfta gözetmen olmasının öğrencilere karşı güvenin zedelenmesine ve strese yol açtığını belirtirken bazıları da sınavda gözetmenin olmasının adil bir ortam oluşturarak eşitlik ve adaleti sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca bazı katılımcılar da kopya çekme davranışının gözetmenin sorumluluğunu yerine getirememesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Sınav esnasında gözetmenlerin bulunmasını ele alan çalışmalarda (Ahmadi, 2012; Özden vd., 2015; Seven & Engin, 2008) katılımcılar, gözetmenlerin büyük oranda sorumsuz ve özensiz davranarak kopyaya göz yumduklarını belirtmişlerdir. Yine bu araştırmada katılımcılar, kopya çeken öğrencilerin gözetmene karşı dürüstlüklerini kaybettikleri ve saygısızlık yaptıklarını belirtirken Özden vd. (2015) yürüttüğü çalışmada ise öğrencilerin bazılarının baskın öğretmen otoritesine karşı gözetmen ve öğrenci arasındaki hiyerarşiyi yıkmak için kopya çekmeye yöneldikleri görülmüştür.

Katılımcılar, öğrenci bağlamında kopya çekme davranışını adaletsizlik, dürüstlük, emek, empati, haksızlık, hırsızlık, diğer öğrencilere saygısızlık, sorumluluk, bireyin kendisine saygısızlık ve vicdan; öğretmen bağlamında ise dürüstlük, güven, öğretmene saygısızlık ve tehdit kavramlarıyla tanımlamışlardır. Bu bulgular Sezen-Yüksel'in (2018) kopya çekme davranışıyla ilgili çalışmasında ulaştığı eşitlik ve inanç kavramlarıyla benzeşmektedir. Bu araştırmada da öğrenciler kopya çekme davranışının haksızlığa yol açarak eşitliği bozduğunu ve inançları açısından doğru bulmadıklarını söylemişlerdir. Alemdağ & Alemdağ (2015) ise çalışmalarında öğrencilerin bir kısmının kopya çekmeyi günah olarak tanımladıklarını saptamışlardır. Başka bir araştırmada ise öğrencilerin dini olarak kopyayı yanlış bulsalar da kopya çekmeye devam ettikleri görülmüştür (Semerci, 2004). Bununla birlikte, inanç ve değerler eğitimi öncelikle imam hatip okulları hem de ilahiyat fakültelerinin kopya çekme yönelimlerinde diğer öğrenci gruplarından farklılaşmadığı görülmektedir (Kaymakcan, 2002).

Öğretmen adaylarının kopya çekme davranışını öğrenci ve öğretmen bağlamında değerlendirirken kullandığı kavramlar genel olarak etik ve ahlaki değerler olarak tanımlanabilir. Kopya çekme davranışına ile etik ve ahlaki değerlerin ilişkisini ele alan çalışmalarda (Eraslan, 2011; Moten vd., 2013; Simkin & Mcleod, 2010), etik ve ahlaki değerleri daha çok dikkate alan bireylerin daha az kopya çekme davranışında buldukları görülmüştür. Bu araştırmaların yanında rekabetçi dünya düzeninden ötürü insanların bir kısmının kopya çekmeyi ahlak dışı bir davranış olarak tanımlamadıkları (Ashworth vd., 1997) ve kopya çekme davranışından rahatsızlık duymadıklarını belirttikleri (Lupton & Chapman, 2002) çalışmalar da bulunmaktadır. Bunun aksine kopyanın değerler açısından ele alındığı bu çalışmada katılımcıların tümü kopya çekmeyi doğru bir davranış olarak değerlendirmediklerini ve öğrenci, öğretmen ve gözetmenlerin kopya çekme davranışından çeşitli zararlar gördüklerini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmanın bulguları dikkate alındığında kopya çekme davranışının nedenleri ve sonuçları itibarıyla birçok değere temas ettiği görülmektedir. Öğrencilerin bu değerleri okul öncesinden başlayarak üniversite düzeyine gelene kadar kazanabilmesi kopya çekme davranışına verilen anlamı da şekillendirmektedir. Bu nedenle kopya çekme davranışıyla baş edebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu'nun işbirliği içerisinde çalışması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu iki kurumun yapacağı plan ve programlar ile etik ve ahlaki değerlerin öğrencilerde içselleştirilmiş bir davranış haline getirilmesi sağlanarak kopya çekme davranışının önüne geçilebileceği söylenebilir. Bununla birlikte ileride yapılacak araştırmalarda öğrencilerin görüşlerinin yanında öğretmen, idareci ve velilerin de kopya çekme davranışına dair görüşlerine başvurularak kopya çekme çok boyutlu değerlendirilmeye tabi tutulabilir. Bu değerlendirmeler sonucunda eğitim ve öğretimin tüm paydaşlarını içine alan bir anlayışla kopya çekme davranışına dair ortak bir tutum sergilenmesi mümkün hale gelebilir.

Eğitsel süreçlerde karşılaşılan kopya çekme probleminin çözümü konusunda bir yandan öğrencileri kopya çekmeye yönelten nedenler ortadan kaldırılmaya çalışılırken diğer yandan da kopya çekilen ortam ve şartların iyileştirilerek kopyayla mücadele edilmesi adına önlemler geliştirilmelidir. Özellikle kopya çekmenin ahlak ve etik dışılığı öğrencilere doğru bir şekilde aktarılmalı ve kopya çekerken yakalanmanın sonuçlarının neler olacağı net şekilde anlatılmalıdır (Chiesl, 2007). Eğitimcilerin öğrencilerine verecekleri proje ve ödevlerde teknolojiye yararlanma, işbirliği ve yardımlaşmanın sınırlarını doğru bir biçimde çizmeleri, yapacakları sınavlarda ise hangi davranışların kopya olarak değerlendirileceğini etik ve ahlaki bir bakış açısıyla temellendirerek net biçimde açıklamaları faydalı olacaktır. Öğrencilerin hazırladığı materyallerin özgünlüğünün araştırılmasını sağlayan yazılım ve uygulamalar hem yardımcı, hem de caydırıcı bir görev üstlenebilir (Taşkın vd., 2019). Öte yandan

eğitimcinin kopya çekenlerin avantaj sağlamasını engellemek ve kopya çekmeyen öğrencilerin hakkını korumak gibi bir sorumluluğu da bulunmaktadır. Bazı çalışmalarda öğrencilerin hangi davranışların kopya çekme olarak değerlendirildiği konusunda farkındalıklarının eksik olduğu ifade edilmekte ve bu konuda çalışmalar yapılması önerilmektedir (Hinton, 2004; Jabs, 2005; McCabe vd., 1999; Wei vd., 2014).

Başka bir açıdan bakıldığında; kopya çekme davranışlarının öğrenciler arasındaki yaygınlığından dolayı sorunu sadece öğrencilerde aramak yerine, eğitim sistemi ve ders yürütücüleri ve diğer paydaşların da irdelenmesi gerektiği söylenebilir. Eğitim sisteminin bilişsel alanın en alt basamağını oluşturan ve ezber gerektiren bilgi basamağından çıkarılıp, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını kapsayacak şekilde geliştirilmesi adına çalışmalar yapılması önerilmektedir (Semerci, 2004). Sistemde yalnızca sonuçların değerlendirilmesi yerine süreç değerlendirmesinin ön plana çıkarılması, ders programlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanması, sınavların kapsam geçerliğinin artırılması, değerlendirmelerin sadece yazılı sınavla değil çeşitli performans uygulamalarıyla yapılması, öğretmenlik meslek etiğinin geliştirilmesi ve değerler eğitimine önem verilmesi bu konudaki bazı öneriler olarak sıralanabilir (Kıral, 2018; Tümkaya, 2019).

Sonuç olarak öğretmen yetiştirme programlarında etik konusuna yeterince yer verilmediği belirtilmektedir (Boon & Maxwell, 2016). Bu kapsamda öğretim üyeleri tarafından öğretmen adaylarına etik açıdan bilgiler verilmesi, kopya çekmenin kapsamı ve niçin yanlış bir davranış olduğu konusunda farkındalık oluşturulması gerekmektedir (Keskin & Uzuner, 2018). Geleceğin öğretmenlerinin bu farkındalıkla yetiştirilmesinin hem kendi akademik hayatlarında bu tür davranışlarda bulunmalarının önlenmesi adına etkide bulunacağı, hem de gelecek nesillerde farkındalığın oluşması adına bir temel oluşturabileceği söylenebilir. Zira araştırmalarda eğitim hayatında kopya çekme veya etik olmayan davranışlarda bulunan kişilerin meslek hayatlarında da benzeri davranışlar gerçekleştirme potansiyeli taşıdığı veya bu gibi davranışlara göz yumabileceği ifade edilmektedir (Eraslan, 2011). Dolayısıyla öğrencilerine model olacak öğretmenlerin tutum ve davranışları bu açıdan büyük önem arz etmektedir.

Araştırma bulguları temel alınarak geliştirilen yukarıdaki önerilere ek olarak eğitim paydaşlarına da önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında, öğretmen eğitiminde ve diğer lisans programlarında gerek akademik gerek duyuşsal anlamda öğrencilerin nitelikli eğitimlerden geçirilerek kopya gibi istenmeyen davranışlara başvurmalarının önüne geçilmesi gelmektedir. Özellikle öğretmen alımlarında, ezbere dayalı ve sınavların hayati önem arz ettiği sistemlerin değerlere ve ahlaki unsurlara etkisi tekrar ele alınarak ortaya çıkan sorunların tartışılmasının eğitim sisteminin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma bulgularından yola çıkarak eğitimciler tarafından öğrenciler için kopya çekme davranışlarının öğretmen, gözetmen ve akranları açısından olumsuz etkilerine yönelik çeşitli seminerler düzenlenerek farkındalık kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmadi, A. (2012). Cheating on exams in the Iranian EFL context. *Journal of Academic Ethics*, 10, 151-170. <https://doi.org/10.1007/s10805-012-9156-5>
- Akdağ, M., & Güneş, U. H. (2002). Kopya çekme davranışları ve kopya çekmeye ilişkin tutumlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31(31), 330-343.
- Aktan, C. C. (2009). Ahlak ve ahlak felsefesine giriş. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 38-59.
- Aktaş, K. (2014). Etik-ahlak ilişkisi ve etiğin gelişim süreci. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 22-32.
- Alemdağ, C., & Alemdağ, S. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin kopya çekme davranışları. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3), 317-335.
- Ashworth, P., Bannister, P., & Thorne, P. (1997). Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment. *Studies in Higher Education*, 22(2), 187-203. <https://doi.org/10.1080/03075079712331381034>
- Ateş, B., & Kaya, A. (2022). Investigation of cyberbullying and cybervictimization situations in adolescents in terms of coping and alexithymia. *EKEV Akademi Dergisi*, (90), 59-78.
- Avaroğulları, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarını intihale yönelten sebepler. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9).
- Batmaz, H., Türk, N., & Doğrusever, C. (2021). The mediating role of hope and loneliness in the relationship between meaningful life and psychological resilience in the Covid-19 pandemic during. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), 1403-1420. <https://doi.org/10.18506/anemon.895199>

- Batmaz, H., Türk, N., Kaya, A., & Yıldırım, M. (2022). Cyberbullying and Cyber victimization: Examining mediating roles of empathy and resilience. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-04134-3>
- Boon, H. J., & Maxwell, B. (2016). Ethics education in Australian preservice teacher programs: A hidden imperative?. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 41(5), 1-20. <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.094169480964540>
- Boyacı, Ş. D. B., Babadağ, G., & Güner, M. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının sahip oldukları temel değerler ile akademik sahtekârlık eğilimlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1762-1793.
- Bozdoğan, A. E., & Öztürk, Ç. (2008). Öğretmen adayları neden kopya çeker?. *İlköğretim Online*, 7(1), 141-149.
- Burrus, R. T., McGoldrick, K., & Schuhmann, P. W. (2007). Self-reports of student cheating: Does a definition of cheating matter?. *The Journal of Economic Education*, 38(1), 3-16. <https://doi.org/10.3200/JECE.38.1.3-17>
- Chiesl, N. (2007). Pragmatic methods to reduce dishonesty in web-based courses. *The Quarterly Review of Distance Education*, 8(4), 203-211.
- Chudzicka-Czupala, A., Grabowski, D., Mello, A. L., Kuntz, J., Zaharia, D. V., Hapon, N., Lupina-Wegener, A. & Börü, D. (2016). Application of the theory of planned behavior in academic cheating research—cross-cultural comparison. *Ethics & Behavior*, 26(8), 638-659. <https://doi.org/10.1080/10508422.2015.1112745>
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3.Basımdan çeviri). (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri* (Çev. Hasan Özcan). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, T. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kopya çekme eğilimlerinin incelenmesi. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 97-120.
- Çeliköz, M. (2016). Öğretmen adaylarının kopya çekmeye yönelik tutumları ve kopya çekme nedenleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları*, 5(2), 241-251.
- Çetin, S. (2007). Üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 129-142.
- Demir, M., & Arcagök, S. (2013). Primary school teacher candidates' opinions on cheating in exams. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 148-165.
- Diekhoff, G. M., LaBeff, E. E., Shinohara, K., & Yasukawa, H. (1999). College cheating in Japan and the United States. *Research in Higher Education*, 40(3), 343-353. <https://doi.org/10.1023/A:1018703217828>
- Doğrusever, C., Türk, N., & Batmaz, H. (2022). The mediating role of meaningful life in the relationship between self-esteem and psychological resilience. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 910-928. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1029866>
- Duran, A. (2020). *Kopya çekme eğilimleri ile akademik başarı, akademik özyeterlik ve akademik ertelemecilik arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durmuşçelebi, M. (2011). Lise öğrencilerinin ve öğretmen adaylarının kopya çekme davranışlarına ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 17(1), 77-97.
- Elias, R. Z. (2009). The impact of anti-intellectualism attitudes and academic self-efficacy on business students' perceptions of cheating. *Journal of business ethics*, 86(2), 199-209. <https://doi.org/10.1007/s10551-008-9843-8>
- Eraslan, A. (2011). Matematik öğretmeni adayları ve kopya: Hiç çekmedim desem yalan olur!. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 52-64.
- Finn, K. V., & Frone, M. R. (2004). Academic performance and cheating: Moderating role of school identification and self-efficacy. *The Journal of Educational Research*, 97(3), 115-122. <https://doi.org/10.3200/JOER.97.3.115-121>
- Güneş, A. (2004). Liselerde görev yapan öğretmenlerin kopya çekme davranışına ilişkin görüşleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi

- Haidt, J. (2008). Morality. *Perspectives On Psychological Science*, 3(1), 65-72. 15 Mayıs 2022 tarihinde <https://pages.stern.nyu.edu/~jhaidt/articles/haidt.2008.morality.pub052.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Hinton, L. (2004). Plagiarism: Learning from our challenges. *Studies in Learning, Evaluation Innovation and Development*, 1(1), 37-46. <https://hdl.handle.net/10018/1395>
- Jabs, C. (2005). Preventing plagiarism. In Lathrop, A. & Foss, K. (Ed.), *Guiding Students from Cheating and Plagiarism to Honesty and Integrity: Strategies for Change* (pp. 60-61). London: Libraries Unlimited.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları; Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (4.Basımdan çeviri). (İ. Budak, A. Budak vd., Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, A., Türk, N., Batmaz, H., & Griffiths, M. D. (2023). Online gaming addiction and basic psychological needs among adolescents: the mediating roles of meaning in life and responsibility. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-25. <https://doi.org/10.1007/s11469-022-00994-9>
- Kaymakcan, R. (2002). İlahiyat öğrencilerinin kopya çekmeye karşı yaklaşımları. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 121-138.
- Kayıoğlu, N. B., & Temel, C. (2017). An examination of attitudes towards cheating in exams by physical education and sports high school students. *Universal Journal of Educational Research*, 5(8), 1396-1402.
- Keskin, O., & Uzuner, M. E. (2018). Investigation of exam cheating attitudes of university students (Case of Kocaeli University). *Journal of Human Sciences*, 15(1), 478-485.
- Kıral, B. (2018). Kopya çekmenin değerlendirilmesi üzerine bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 133-156.
- King, C. G., Guyette, R. W., & Piotrowski, C. (2009). Online exams and cheating: An empirical analysis of business students' views. *The Journal of Educators Online*, 6(1), 1-11. <https://www.learntechlib.org/p/108312/>.
- Koç, S., & Memduhoğlu, H. B. (2021). Üniversite öğrencilerinin kopya çekmeye yönelik genel eğilimlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 194-221.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd ed.). Thousand Oaks: CA: Sage.
- Küçüktepe, S. E., & Küçüktepe, C. (2012). Tarih öğretmeni adaylarının kopya çekme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115.
- Lüle-Mert, E. (2012). Temel işlevi bilim insanı yetiştirmek olan bazı bölümlerde kopya. *Journal of Turkish Studies*, 7(3), 1813-1829.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel.
- McCabe, D. L., Trevino, L. K., & Butterfield, K. D. (1999). Academic integrity in honor code and non-honor code environments: A qualitative investigation. *The Journal of Higher Education*, 70(2), 211-234. <https://doi.org/10.2307/2649128>
- Moten Jr, J., Fitterer, A., Brazier, E., Leonard, J., & Brown, A. (2013). Examining online college cyber cheating methods and prevention measures. *Electronic Journal of E-learning*, 11(2), 139-146. <https://www.learntechlib.org/p/131599/>.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Sage publications.
- Murdock, T. B., & Anderman, E. M. (2006). Motivational perspectives on student cheating: Toward an integrated model of academic dishonesty. *Educational Psychologist*, 41(3), 129-145. https://doi.org/10.1207/s15326985ep4103_1
- Obuz, P. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Oksal, B., & Bilgin, A. (1999). Üniversitede kopya sorunu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-90.
- Owunwanne, D., Rustagi, N., & Dada, R. (2010). Students perceptions of cheating and plagiarism in higher institutions. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 7(11), 59-67. <https://doi.org/10.19030/tlc.v7i11.253>

- Özden, M., Uçansoy Baştürk, A., & Demir, M. (2015). Kopya çektim, çünkü... : Bir olgubilim çalışması. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 6(4), 57-89.
- Özmen, M., Yıldırım, O., & Türk, N. (2022). Adaptation of the Racial Microaggression Scale to Turkish Culture: Validity and reliability study. *İçtimaiyat*, 6(2), 717-729. <https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1186906>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Büttin ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem.
- Perry, M. J. (2000). What is morality anyway. *Vill. L. Rev.*, 45(1), 69-105.15 Mayıs 2022 tarihinde <https://digitalcommons.law.villanova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3069&context=vlr> adresinden erişilmiştir.
- Rettinger, D. A., & Kramer, Y. (2009). Situational and personal causes of student cheating. *Research in higher education*, 50(3), 293-313. <https://doi.org/10.1007/s11162-008-9116-5>
- Polat, M. (2017). Türkiye’de öğrenciler neden kopya çeker? Bir meta-sentez çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 223-242.
- Sarita, R.D. (2015). Academic cheating among students: Pressure of parents and teachers. *International Journal of Applied Research*, 1(10), 793- 797.
- Saulsbury, M. D., Brown, U. J., Heyliger, S. O., & Beale, R. L. (2011). Effect of dispositional traits on pharmacy students’ attitude toward cheating. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(4), 1-8. <https://doi.org/10.5688/ajpe75469>
- Selçuk, Z. (1995). Bir eğitim ve rehberlik Sorunu: Okullarda kopya çekme. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3, 397- 418.
- Semerci, Ç. (2004). Tıp Fakültesi öğrencilerinin kopya çekmeye ilişkin tutum ve görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 139-146.
- Sezen-Yüksel, N. (2018). Üniversite öğrencilerinin kopya yaklaşımları: Bir olgubilim çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 324-335.
- Simkin, M. G., & McLeod, A. (2010). Why do college students cheat?. *Journal Of Business Ethics*, 94(3), 441-453. <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0275-x>
- Smyth, M. L., & Davis, J. R. (2004). Perceptions of dishonesty among two-year college students: Academic versus business situations. *Journal of Business Ethics*, 51(1), 63-73. <https://doi.org/10.1023/B:BUSI.0000032347.79241.3c>
- Swift, C. O., & Nonis, S. (1998). When no one is watching: Cheating behavior on projects and assignments. *Marketing Education Review*, 8(1), 27–36. <https://doi.org/10.1080/10528008.1998.11488616>
- Tanhan, F., Özok, H. İ., Kaya, A., & Yıldırım, M. (2023). Mediating and moderating effects of cognitive flexibility in the relationship between social media addiction and phubbing. *Current Psychology*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04242-8>
- Taşgım, A., Kıncal, R. Y., Küçüköğlü, A., & Ozan, C. (2019). Öğretmen adaylarının kopya çekmeye ilişkin tutumları ile akademik sahtekârlık eğilimleri arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 608-639. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578163>
- Tayfun, A., Aysen, E., & Silik, C. E. (2020). Akademik sahtekârlık ile ilgili öğrenci eğilimlerinin belirlenmesi: Turizm Fakültesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 2621-2638.
- Taylor-Bianco, A., & Deeter-Schmelz, D. (2007). An exploration of gender and cultural differences in MBA students' cheating behavior: Implications for the classroom. *Journal of Teaching in International Business*, 18(4), 81-99. https://doi.org/10.1300/J066v18n04_05
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2022a). *Etik*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2022b). *Ahlak*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri.
- Tümkaya, S. (2019). Cheating in the exams attitudes, opinions and self- esteem of classroom teachers' students. *SDU International Journal of Educational Studies*, 6(2), 15-34. <https://doi.org/10.33710/sduijes.594952>
- Türk, N., & Atli, A. (2022). Popüler dizi-film karakterlerinin lise öğrencilerinin rol model alma davranışı üzerindeki etkisi: ‘Onun gibi olsam’. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(234), 1639-1660. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.802862>

- Usta, A. (2011). Kuramdan uygulamaya kamu yönetiminde etik ve ahlak. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 39-50.
- Ünlü, H., & Eroğlu, C. (2012). Beden eğitimi öğretmen adaylarının kopya çekmeye yönelik tutumları. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(3), 101-106.
- Yıldız, N. (2012). Etik ile ahlak ayırımı. *Felsefe Arkivi*, (35), 23-36. 15 Mayıs 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/697006> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. London: Guilford Press.
- Yurdakul, I. K. Çolak, C., & Yaman, N. D. (2016). *Nitel veri analizinde adım adım Nvivo kullanımı* (1. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yüksel, M. (2015). Etik kodlar, ahlak ve hukuk. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1), 9-26.
- Wajda-Johnston, V. A., Handal, P. J., Brawer, P. A., & Fabricatore, A. N. (2001). Academic dishonesty at the graduate level. *Ethics and Behavior*, 11(3), 287-305. https://doi.org/10.1207/S15327019EB1103_7
- Wei, T., Chesnut, S. R., Barnard-Brak, L., & Schmidt, M. (2014). University students' perceptions of academic cheating: Triangulating quantitative and qualitative findings. *Journal of Academic Ethics*, 12(4), 287-298. <https://doi.org/10.1007/s10805-014-9219-x>